НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ мр КСЕНИЈЕ ШУЛОВИЋ ПОД НАСЛОВОМ „ТЕОРИЈА РОМАНА ГЕНЕРАЦИЈЕ 98“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1.Научно-наставно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду именовало нас је, на основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању Републике Србије, на седници одржаној 12. октобра 2011. године, у Комисију за преглед и оцену докторске дисертације коју је мр Ксенија Шуловић предала под насловом „Теорија романа Генерације 98“.

2. Комисију чине:

А) др Далибор Солдатић, редовни професор хиспанских књижевности (научна област хиспанистика) на Филолошком факултету Универзитета у Београду, изабран у то звање 1.02.2012.

Б) др Јасна Стојановић, ванредни професор шпанске књижевности (научна област хиспанистика) на Филолошком факултету Универзитета у Београду, изабрана у то звање 1.10.2009.

В) др Александра Манчић, научни сарадник на Институту за књижевност и уметност у Београду, изабрана у то звање 16.07.2008.

II, ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља и презиме: Ксенија, Недељко, Шуловић

2. Звање: Магистар филолошких наука

3. Датум и место рођења, адреса: 07. фебруар 1960, Никинци, Нови Сад, Париске комуне 23/51

4. Садашње запослење, професионални статус, установа или предузеће:
   Наставник језичких вештина на Одсеку за романистику, Филозофски факултет, Нови Сад

5. Година уписа и завршетка високог образовања, универзитет, факултет, назив студијског програма (студијска група), стечени стручни односно академски назив: 1977-1985, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Шпански језик и књижевност, смер: наставнички, 7,08, професор шпанског језика и књижевности.

6. Година уписа и завршетка специјалистичких, односно магистарских студија, универзитет, факултет, назив студијског програма, просечна оцена током студија, научна област и стечени академски назив: 2004-2007, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Библиотекарство и информатика и Катедра за иберијске студије, просечан успех: 9,00 (девет)

7. Наслов магистарске тезе:
   Библиографија Хосеа Ортеге и Гасета

8. Универзитет, факултет, назив студијског програма докторских студија, година уписа, научна област и просечна оцена:

Пријављена докторска дисертација на Универзитету у Београду, Филолошки факултет, Катедра за иберијске студије. Наслов: ТЕОРИЈА РОМАНА ГЕНЕРАЦИЈЕ '98. Ментор: проф. др Далибор Солдатић, ванредни професор

9. Наслов докторске дисертације:
   Теорија романа Генерације '98

10. Професионална оријентација (област, ужа област и уска оријентација):
   - шпанска књижевност XIX и XX века

- традуктологија
- лингвистика
- методика наставе шпанског језика

11. Кретање у професионалном раду (установа, факултет, универзитет или фирма, трајање запослења и звање-навести сва звања):

.

- Покрајински завод за научну, техничку, просветну и културну сарадњу у Новом Саду, као стручни сарадник за научну сарадњу на праћењу пројеката у организацији невладиних светских организација WHO, UNDP, UNESCO
- Библиотека Матице српске (БМС), Нови Сад, 1988-2007, библиотекар, референт за изложбе, међународну сарадњу и промоције
- Филозофски факултет, Нови Сад, Одсек за романистику, Лекторат за шпански језик, 2007-

12. Чланство у стручним и научним асоцијацијама:

Члан Друштва за примењену лингвистику Србије, Нови Сад (од 2009)

13. Учешће у пројекту:

Језици и културе у времену и простору, др Снежана Гудурић, редовни професор

14. Саопштења на међународним научним скуповима:

- *Lične zamenice u španskom i srpskom jeziku.* III Međunarodni kongres Društva za primenjenu lingvistiku Srbije: Između teorije i prakse, Filozofski fakultet, Novi Sad, 31. oktobar- 1. novembar 2009.
- *Apprentissage d'une langue étrangère – moyen de faire connaissance avec des cultures différentes*. 2nd Symposium Social Sceinces and Humanities: Betweene theory and practice, Temišvar, Rumunija, 14-15. maj 2010.
- *La siesta or sexta hora*, (u koautorstvu sa Sanjom Maričić), Academic Days of Timişoara: Language Education Today, Temišvar, Rumunija, 06-07. maj 2011.
- *La familia en el tiempo y espacio en la novela de Pío Baroja* El árbol de la ciencia. The IXth edition of the Conference *Language and Literature - European Landmarks of Identity*, Pitesti, Rumunija, 17-19. Jun 2011.

- *Curiosidaes de los nombres de tres ciudades de Provincia Autónoma de Voivodina*, (u koautorstvu sa Sanjom Maričić), XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences, Barselona, 05-09. septembar 2011.
- La actualidad mexicana en la novela de Carlos Fuentes *Adán en edén*, Jezici i kulture u vremenu i prostoru, Filozofski fakultet, Novi Sad, 26. novembar 2011.

15.Саопштења на домаћим научним скуповима:
- *Генерација '98 у шпанској књижевности: порекло имена.* II научни скуп младих филолога Србије – Савремена проучавања језика и књижевности. Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 6. mart 2010.
- *Ortega i Gaset i Generacija '98: ideja o evropeizaciji Španije početkom 20. veka*. Jezik, književnost, promene, Filozofski fakultet, Niš, 23-24. april 2010.

16.Преводи:
- Хосе Села, К. (1990) «Путу Алкалрију: Пастрана» *Летопис Матице српске*, Год. 166, књ. 446, св. 2, стр. 308-316.
- *Biblioteca de Matica srpska*. (1997) Novi Sad: Biblioteka Matice srpske.
Белбноа-Авиш, П.М. (1998) «Светионици у ноћи» *Годишњак БМС*.
- Savater, F. (1999) *Amadorova etika*. Beograd: Geopoetika.
- Самора, Р.М. (2000) «Чување прошлости за будућност» *Годишњак БМС*.
- Родригес, А. (2002) «Читање и демократија» *Годишњак БМС*.
- Карваљо, Е. М. Р. (2003) «Сива литература и њен допринос знању» *Годишњак БМС*.
- Мартинес, Т.Е. (2004) «Књига у време глобализације» *Годишњак БМС*.
- Asorin (2004) *Moja Španija*. Beograd: Clio.
- Медина, А.Г.М. (2005) «Нова библиотека хибридне уметности» *Годишњак БМС*.
- *Velika knjiga o zdravlju*. (2005) Beograd: Evro. (sa Biljanom Isailović)
- Fuentes,K. (2008) *Srećne porodice*. Beograd: Clio.
- Fuentes, K. (2010) *Adam u raju*. Beograd: Clio.

Дипломирала на Филолошком факултету у Београду, на Групи за шпански језик и књижевност 1985. године. На Филолошком факултету у Барселони стекла диплому хиспанских студија (1979/80). Магистрирала на Филолошком факултету у Београду, на Катедри за библиотекарство и информатику, одбранивши рад под насловом *Библиографија Хосеа Ортеге и Гасета* (2007).

Ментор за израду магистарског рада била је др Александра Вранеш, редован професор и шеф Катедре за библиотекарство и информатику, председник комисије за одбрану рада др Далибор Солдатић, продекан, и ванредни професор на Катедри за иберијске студије и као трећи члан у комисији за одбрану, др Јасна Стојановић, доцент на Катедри за иберијске студије.

Након завршених студија радила у Покрајинском заводу за научну, техничку, просветну и културну сарадњу у Новом Саду, као стручни сарадник за научну сарадњу на праћењу пројеката у организацији невладиних светских организација WHO, UNDP, UNESCO.

У Библиотеци Матице српске (БМС) ради од јануара 1988. године као библиотекар за матичне функције, референт за размену публикација, и референт за изложбе, међународну сарадњу и програме. Положен стручни библиотекарски испит (Народна библиотека Србије, 1990) и одбрањен рад: *Матичне функције у Библиотеци Матице српске.*

Као библиотекар за међународну сарадњу пратила међудржавне споразуме у области културе у којима је БМС номинована као носилац сарадње, организовала студијска путовања и учешће на конференцијама стручњака Библиотеке, као и боравак библиотекара из иностранства у БМС. У Одељењу за набавку и размену публикација радила током 1995. и 1996. године, на пословима размене публикација са земљама романског говорног подручја. Остварила сарадњу са аргентинском библиотеком у Буенос Ајресу, кубанском националном библиотеком у Хавани, размену књига са Националном библиотеком у Паризу и библиотекама у Колумбији и Венецуели.

Од 2007. ради на Филозофском факултету у Новом Саду, у лекторату за шпански језик Одсека за романистику.

III.НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
„ТЕОРИЈА РОМАНА ГЕНЕРАЦИЈЕ 98“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Ксеније Шуловић садржи 387 страна и чине је:

Резиме на шпанском језику.

Увод, у ком се излаже предмет и циљ истраживања, објашњава појам књижевна генерација `98, даје краћи осврт на ставове шпанске књижевне критике о Генерацији 98, разматра појам књижевне генерације са теоријског становишта да би одредила ко су њени припадници, указује на историјске и друштвено-политичке услове у којима се јавља Генерација 98.

Поглавље 1 се бави почетком савременог шпанског романа и европским утицајима, уз посебан осврт на претече Хоакина Косту, Анхела Ганивета и Рамира де Маестуа.
Поглавље 2 разматра теоријска питања о роману, име и појам романа, развој европског романа, Сервантеса као оснивача моденрог романа, роман у доба барока и европског класицизма, рађање романа као прозног жанра у Шпанији.
У Поглављу 3 кандидаткиња се бави Унамуновим поимањем романа као израза егзистенцијалних парадокса и излаже Унамунове идје и погледе на романескно стваралаштво, анализира са теоријског становишта Унамунове романе и излаже закључке о значају овога писца у историји шпанске књижевности.
Поглавље 4 посвећено је Пију Барохи и његовом виђењу романа као отворене форме, односу према историји, разматра његову приповедачку технику и тумачи његово стваралаштво.
У Поглављу 5 сагледано је стваралаштво Хуана Руиса Асорина, чији се романи оцењују као калеидоскоп импресија и уочава мешавина безусловних фикционалних и нефикционалних дискурса.
Поглавље 6 бави се стваралаштвом Ваље Инклана и оцењује да у суштинске одлике његовог стваралаштва спада деформисање естетике романа. Посебно се наглашавају иронија и нихилизам у његовом прозном стваралаштву.
У Поглављу 7 разматра се однос филозофа Хосеа Ортеге и Гасета према стваралаштву Генерације 98. и полемике које је водио са њеним припадницима.
Следи закључак, затим Библиографија, која садржи податке за 347 библиографских јединица и Регистар имена на укупно двадесет страница.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Генерација 1898, како се у историјама књижевности назива група шпанских писаца на прелазу из 19. у 20. век, обележеила је суштински књижевну и филозофску историју Шпаније тог доба. Пошто се појавила у кризном тренутку историје Шпаније, када су ослобођене последње прекоморске колоније, а Шпанија свела своје територије на Иберијско полуострво, то је генерација која преиспитује тадашњи историјски тренутак нације, њено место у Европи, појам националног идентитета и будућности Шпаније. То наводи ове писце на повратак шпанском пејзажу, историјској и културној прошлости, на анализу садашњег тренутка и перспективе шпанске нације.

Ауторка дисертације сасвим исправно закључује и показује у свом раду начин на који су ови писци раскинули са реализмом 19. века и са натурализмом, усвојивши естетику импресионизма. Асорин, Бароха, Унамуно и Ваље Инклан, аутори изучени у овом раду, су објављивањем својих романа покренули обнову шпанског прозног израза, нагласивши потребу да роман исказује унутрашњу, интимну стварност појединца. Тиме се, како закључује кандидаткиња, пажња усредсређује на питања човека као јединке, друштвена, верска и егзистенцијална питања. То је условило ново поимање романа у ком историја као скуп догађаја губи на значају да би се истакао унутрашњи свет појединца. У томе, исправно уочава кандидаткиња, сваки од наведених писаца је дао сопствени печат прозном изразу и створио неусмњиво оригиналну прозу.

У свом истраживању мр К. Шуловић се бавила облицима и начином књижевног изражавања наведених аутора. У разматрању општих и посебних карактеристика Генерације 98 доста пажње је посветила излагању општепознатих чињеница, као и вредновања која су у шпанској књижевној историографији од раније усвојена (*Књижевна Генерација 98, Шпанска књижевна критика о Генерацији 98, Појам Генерације 98, Теоријско тумачење термина генерације, Генеза назива Генерација 98, Друштвена условљеност,* итд, стр. 15-124, *Увод, Прво поглавље*).

У другом поглављу дисертације, полазећи од Бахтинове тезе да је роман жанр који вечно трага, вечно истражује самог себе и преиспитује своје настале облике и који се развија у зони неспосредног контакта да стварношћу, мр Ксенија Шуловић је покушала да смести роман аутора Генерације 98. унутар линије развоја шпанског и европског романа. Притом је посматрала стваралаштво писаца припадника генерације 98. у светлости промена, како са теоријског тако и са историјског становишта, а њихов роман као тренутак промене у форми и структури, као одраз кризе у областима мисли и естетике, идеје о култури блиско повезаном са научним и технолошким достигнућима тог доба.

У поглављима 3 до 7 кандидаткиња је приступила аналитичком тумачењу појединих прозних остварења писаца припадника Генерације 98, усредсредивши се првенствено на унутрашња својства књижевних текстова.

Посебно поглавље посветила је различитим методолошким поступцима и приступима шпанских историчара и теоретичара књижевности који су дали различита, па чак и противречна тумачења Генерације 98. Њена анализа романа ослања се првенствено на проучавање тематике и епистемолошког питања облика постојања или онтолошког положаја романа.

Проценивши да је практично немогуће дати једну заокружену и кохерентну теорију романа која би уважавала његова најзначајнија заједничка ствојства,

кандидаткиња је проучила појединачне примере и показала типолошку разноликост у корелацији са временом у ком ови писци стварају.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

- *La familia en el tiempo y espacio en la novela de Pío Baroja* El árbol de la ciencia. The IXth edition of the Conference *Language and Literature - European Landmarks of Identity*, Pitesti, Rumunija, 17-19. Jun 2011.
- *Генерација '98 у шпанској књижевности: порекло имена.* II научни скуп младих филолога Србије – Савремена проучавања језика и књижевности. Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 6. mart 2010.
- *Ortega i Gaset i Generacija '98: ideja o evropeizaciji Španije početkom 20. veka*. Jezik, književnost, promene, Filozofski fakultet, Niš, 23-24. april 2010.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Мр Ксенија Шуловић закључује да је 1902. година кључна у тој фази развоја шпанског романа јер се тада објављују дела *Amor y Pedagogía* Мигела де Унамуна, *Camino de Perfección* Пија Барохе и *La Voluntad* Хосеа Мартинеса Руиса, прозна дела која означавају раскид са реалистичким и натуралистичким нормама писања романа и афирмишу филозофско-интелектуални роман која се више бави идејама, а мање светом који окружује појединца. Ту појаву тумачи усвајањем немачке рационалистичке традиције (у виду краусизма, који је у Шпанији значајнији него у Немачкој), знатно пре појаве социјализма, анархизма и марксизма. Међутим, сасвим исправно, мр Ксенија Шуловић уочава да бројни историчари шпанске књижевности, у напору да покажу опстајање краусизма у Шпанији и његово присуство у мисли аутора припадника Генерације 98, нису имали у виду хетерогене филозофске струје присутне у Шпанији тог доба, а још мање њихово интересовање за разне филозофске правце у почетку списатељске каријере и у том смислу указује на Унамуново интересовање за Хегела, а касније за Кјеркегора, Барохино за Шопенхауера и касније Ничеа, Асориново за Кропоткина, као и све веће присуство социјалистичких идеја. Истовремено се Унамуно, Бароха и Асорин разликују битно у начину схватања и асимилације филозофских струја које се појављују у Шпанији током година њиховог интелектуалног формирања. Интелектуалну каријеру започели су, како Унамуно, тако и Бароха и Асорин, пишући есеје у које уносе своје

филозофске идеје док се баве проблемом Шпаније (то су пре свега Барохина докторска дисертација и Унамунова остварења *En torno al casticismo* и *La España Moderna.* Када су закључили да је за њих оглед исувише ограничавајућа врста, окренули се роману као прикладнијем жанру за исказивање својих мисли. То је условило значајне промене у поимању романа као књижевног израза. Кандидаткиња показује како је потпуно промењен шематски приказ радње у роману. Подела на увод, развој, заплет и расплет је одбачена. Следећу новину представља раскид везе приповедач-главни јунак. Писац се у овим романима дистанцира од главног јунака и заузима позиције које су му супротне. Унамуно иде даље и упушта се у полемику са њим и на тај начин брише границе између света фикције и стварности.

Говор је у романима управни, језик је огољен, без дотеривања и уз одсуство метафора. Ликови имају психолошку дубину, али је психологија њихове личности у функцији духовног конфликта. У том контексту, мр Ксенија Шуловић види прозна дела писаца припадника Генерације 98 као исход деловања међусобно различитих, противречних елемената и представља производ књижевног прожимања и асимилације књижевних и филозофских новина. Унамуно види роман као израз егзистенцијалних парадокса, Бароха приступа роману као живој отвореној структури, а Асорин гради своје романе као калеидоскоп импресија, док Ваље-Инклан уноси *esperpento*, грптескну деформацију стварности као израз тог шпанског трагичног осећања живота.

Занимљиви су и закључци Ксеније Шуловић, изведени из њених истраживања, да роман Генерације 98 представља допринос не само континуитету и развоју шпанске, већ и европске књижевности. У којој мери је у праву, објашњавајући то ставом да је читав евопски роман произишао из Сервантесовог *Дон Кихота* те да су проучавани писци својом имплицитном и експлицитном поетиком откривали нове формалне и суштинске карактеристике романа као најзрелијег књижевног израза, свакако ће бити предмет занимљиве расправе на одбрани дисертације.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мр Ксеније Шуловић представља озбиљан рад на теоријском изучавању развоја шпанског романа у одређеној фази његове историје. За разлику од познатих студија о овом питању које су углавном полазиле од полемика о кризи романа и имале за основу ставове Ортеге и Гасета, кандидаткиња је размотрила теоријску мисао једног броја аутора и установила тачке додира, подударности и разлике. Комисија запажа да није довољно прецизно дефинисала корпус на коме је засновала своје истраживање. У тексту дисертације и пратећим фус-нотама приметно је учестало позивање на историје књижевности, општег карактера, пре него на аналитичке студије или монографије. Комисија има извесне замерке и на структуру излагања у самој дисертацији али закључује да је она у целини испунила постављени циљ. Притом има у виду ширину угла посматрања проблематике, као и утемељеност изведених закључака.

IX На основу горе наведеног, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију мр Ксеније Шуловић под насловом *Теорија романа Генерације 1898*, те предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета да извештај Комисије прихвати и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидата позове на одбрану.

КОМИСИЈА

Др Далибор Солдатић, ред. проф.

Др Јасна Стојановић, ванр. проф.

Др Александра Манчић (Институт за књижевност и уметност), научни сарадник